

ZAPISNIK

sa 91. sjednice Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skupštine Crne Gore, održane 8. novembra 2019. godine

Sjednica je počela u 15.00 časova.

Predsjedavao je Predrag Sekulić, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali poslanici: Filip Vuković, Branko Čavor, Nikola Rakočević, Ana Nikolić, Boris Mugoša, Genci Nimanbegu i Raško Konjević.

Sjednici su, u skladu sa članom 55 stav 2 Poslovnika Skupštine, u svojstvu zainteresovanih poslanika, prisustvali Branka Bošnjak i Branko Radulović.

Sjednici Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali su: Darko Radunović, ministar finansija; Biljana Peranović, v.d. generalne direktorice Direktorata za poreski i carinski sistem u Ministarstvu finansija; Vlastimir Golubović, predsjednik Privredne komore Crne Gore (PKCG); Nina Drakić, direktorica Sektora za analize i istraživanja u PKCG i Branka Vuksanović, članica Nadzornog odbora Unije poslodavaca Crne Gore.

Rad sjednice pratili su predstavnici medija.

Predsjednik Odbora konstatovao je da postoji kvorum za rad i punovažno odlučivanje.

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

KONSULTATIVNO SASLUŠANJE na temu:

„RAZMATRANJE POLOŽAJA POSLODAVACA U SVIJETLU PORESKIH OPTEREĆENJA PO OSNOVU RADA“.

* * *

Predsjednik Odbora, Predrag Sekulić, podsjetio je da je saslušanje organizovano polazeći od inicijative (zavedena pod brojem 00-63-7/19-49) člana Odbora, Raška Konjevića, koju je Odbor razmotrio tokom jula tekuće godine. Polazeći od navedeneog a nakon zahtjeva Odbora, pozvani predstavnici dostavili su i pisane informacije, tokom septembra mjeseca, u vezi sa temom saslušanja, a koje su po dobijanju i u susret saslušanju proslijeđene članovima Odbora. Pisane informacije zavedene su pod sljedećim brojevima: Ministarstvo finansija (00-63-7/19-43/4), Privredne komora Crne Gore (00-63-7/19-43/2) i Unija poslodavaca Crne Gore (00-63-7/19-43/3).

Dogovoreno je da poslanik Konjević, kao inicijator saslušanja, da uvod u navedenu temu.

Poslanik Raško Konjević se zahvalio članovima Odbora što su u julu podržali inicijativu za održavanje konsultativnog saslušanja. Podsjetio je da je 6. marta 2018. godine šef misije Međunarodnog monetarnog fonda (MMF-a) za Crnu Goru, Martin Petri, preporučio Crnoj Gori smanjenje poreskog opterećenja rada kao i da je predsjednik Vlade Crne Gore, Duško Marković u novembru 2017. godine takođe najavio da postoji prostor za smanjenje poreskog opterećenja ove vrste. Takođe, naveo je da se inicijative koje se odnose na smanjenje poreskog opterećenja po osnovu rada mogu čuti i od strane Unije poslodavaca Crne Gore i Privredne komore Crne Gore.

Istakao je da Socijaldemokratska partija (SDP) podržava ovakve inicijative, kao i da je pravi trenutak da se smanje navedena opterećenja. Poslanik Konjević je bio mišljenja da smanjenje poreskog opterećenja po osnovu rada treba uraditi u nekoliko iteracija da ne bi izazvalo šok za budžet države i na način da poreska politika bude otvorena i predvidiva kako bi se investitorima poslala poruka koju će poresku politiku voditi država u narednom periodu. Istakao je da budžet države pune mala i srednja preduzeća u Crnoj Gori koja su prepoznata kao uredne poreske platiše u kojima radi oko 75% zaposlenih u Crnoj Gori. Bio je mišljenja da bi novac, od kojeg bi se na neki način država odrekla u slučaju smanjenja, ostao kod poslodavaca koji bi oni upotrijebili u svrhu povećanja zarada što bi značilo da bi 75% zaposlenih u Crnoj Gori moglo da osjeti korist od ekonomskog sistema, dok bi jedan dio novca poslodavci mogli da investiraju ili reinvestiraju u privrednu aktivnost kojom se bave a onda bi kroz multplikativni efekat dodatno poboljšali prilike u crnogorskoj ekonomiji. Naveo je da Crna Gora u poslednje tri godine ima rast BDP-a koji je iznad regionalnog prosjeka dok su sa druge strane zarade manje nego što su bile u prethodne dvije godine. Podsjetio je na povećanje poreza na dodatu vrijednost (PDV) i povećanje akciza kao i njihove efekte na građane i privredu. Imajući u vidu navedeno, ocjenio je da je sada pravi trenutak za neku vrstu društvenog konsenzusa u kom pravcu bi trebalo da se kreće poreska politika u Crnoj Gori kako bi ona imala podršku i vladajućih i opozicionih partija.

Poslanik Konjević je naveo da je postojala Analiza poreskog opterećenja tržišta rada i uticaja na zapošljavanje uz modeliranje efekata promjene u sistemu oporezivanja nivoa dobiti koju je Ministarstvo finansija razmatralo u trećem kvartalu 2014 godine, a koja sadrži preporuke i zaključke. Istakao je da će svaka studija pokazati da su opterećenja za rad direktno vezana za nivo zaposlenosti, kao i da su budžetski prihodi u srednjem roku veći ako bi se smanjilo poresko opterećenje po osnovu rada, i što će dovesti do povećanja konkurentnosti privrede i ekonomije. Takođe, bio je mišljenja da gore navedena poreska opterećenja smanjuju zemlje u regionu kao i da je Crna Gora dio tog ekonomskog tržišta, koja nema neoporezivi dio zarade, a koja treba da prati promjene koje se dešavaju na tom tržištu. Naveo je da treba imati za cilj, da poresko opterećenje, koje je sada na nivou od 65 centi na 1 euro, se dovede na nivo od 52 do 55 centi na 1 euro i na taj način pošalje poruka domaćim i stranim investitorima i poslovanje učini konkurentijim. Takođe, naglasio je da, kada je u pitanju primjena zakona i plaćanje poreskih obaveza, ne treba da postoje privilegovane kompanije, kao i da Zakon o stečaju postoji da bi regulisao navedenu problematiku. Iskazao je otvorenost u odnosu na dinamiku uvođenja promjena koje se odnose na smanjenje opterećenja po osnovu rada i bio mišljenja da bi direktnu korist imalo 140.000 zaposlenih a poslodavci više sredstava za ekonomske aktivnosti. Ukazao je da će se, ako se nastavi sa rastom tekuće potrošnje u Crnoj Gori i u narednim godinama, anulirati rezultati konsolidacije iz prethodnih godina, što će zatvoriti mogućnost da Crna Gora učini tržište konkurentnijim.

Ministar finansija, Darko Radunović naveo je da poresko opterećenje troškova rada u obliku poreza na dohodak fizičkih lica i doprinosa za socijalno osiguranje kao takvo, je postalo međunarodno prihvaćen indikator koji se koristi za poređenje i procjenu uticaja stopa poreza i doprinosa na ekonomiju. Naveo je da poresko

opterećenje na bruto zarade zaposlenih iznosi oko 38 centi na 1 euro i bio mišljenja da poslanik Konjević raspolaže sa podacima koji se odnose na neto zaradu. Naveo je da je prosjek u evropskim zemljama u intervalu od 35 do 40 centi na 1 euro kao i da postoje zemlje kao Švajcarska gdje je 21,8 centi na 1 euro, Irska 27, 1 cent, dok u Belgiji poresko opterećenje iznosi 54 centa na 1 euro i Mađarskoj 54 centa na 1 euro. Podsjetio je da se Ministarstvo finansija bavilo doprinosima za zdravstveno osiguranje na teret poslodavca i isto smanjilo sa 4,3% na 2,3% što je dva procentna poena i iznos koji će imati uticaj na budžet je 5,2 mil € u 2019. godini i 7,2 mi € u 2020. godini. Istakao je da treba imati u vidu situaciju da u Fondu za penzijsko invalidsko osiguranje (PIO) postoji deficit u nominalnom iznosu od oko 102 mil €, i deficit u Fondu zdravstvenog osiguranje 60,32 mil € za 2018. godinu. Iskazao je očekivanje da će Crna Gora spustiti deficit budžeta ispod 3%, odnosno da će jedan od mastriških kriterijuma dovesti do dozvoljenih limita i naglasio da će javni dug u narednom periodu i dalje biti van navedenih limita. Naveo je da je Vlada Crne Gore naporno radila da obezbijedi podršku međunarodnih finansijskih institucija kako bi obezbijedila stabilnost finansija za naredne tri godine. Imajući u vidu navedeno istakao je da je Crna Gora realizovala obveznice u iznosu od 500 miliona eura, uz period dospijeća od 10 godina na međunarodnom tržištu pod, do sada, najpovoljnijim uslovima, kao i da je dobila sredstva pod uslovom da ima jako stabilne javne finansije i da ne podliježe pritiscima o pomijeranju tekuće potrošnje. Naveo je da promjene koje se dešavaju na međunarodnom tržištu rada upućuju da nekada, kao država, morate raditi mimo onog što je projektovano. Istakao je da se mora izaći u susret i imati opšti konsenzus za zahtjeve, kao što su u Crnoj Gori zahtjevi ljekara i prosvetnih radnika kako bi ljudi imali dostojanstven život. U odnosu na inicijativu poslanika Konjevića, ministar je naveo da to jeste tema za razgovor i bio mišljenja da u ovom trenutku državne finansije ne mogu podnijeti radikalna povećanja plata i penzija i radikalna smanjenja porekih obaveza.

Predsjednik Privredne komore Crne Gore, Vlastimir Golubović, zahvalio se na dobijenoj prilici da se čuje mišljenje poslovne asocijacije, koja okuplja crnogorske privrednike. Privredna komora je, kako je kazao, prošle godine sprovedla istraživanje među svojim članicama putem upitnika, a jedno od pitanja je glasilo: „Koje vrste poreza predstavljaju najveće opterećenje vašem poslovanju“ S tim u vezi, ukazao je da je 53,8% ispitanika odgovorilo da najveće opterećenje poslovanju predstavljaju porezi i doprinosi na zarade. Istakao je da opterećenje troškova rada u Crnoj Gori, gledano u odnosu na bruto iznos, iznosi 41,3%, doprinosi i 9% porez na dohodak fizičkih lica, bez 2% kriznog poreza na određeni iznos, koji će prestati da se obračunava od nove godine. Doprinos na obavezno socijalno osiguranje dijele poslodavac, u visini 8,30% i zaposleni, 24%. Ukazao je da, ukoliko se uporedi sa zemljama regiona, poreska stopa od 9% je najniža u Crnoj Gori. Jedinstvena poreska stopa od 10% obračunava se u Srbiji, Bosni i Hercegovini, Republici Srpskoj, dok se u Hrvatskoj, Sjevernoj Makedoniji i Albaniji, primijenjuje tzv. progresivno oporezivanje. Tako u Hrvatskoj iznosi 24% i 36%, u Sjevernoj Makedoniji 10% i 18% i u Albaniji 0,13% i 23% . I pored najniže stope poreza na lični dohodak u Crnoj Gori, kako je pojasnio, manje konkurentnim nas čini činjenica da smo jedina zemlja u regionu koja nema neoporezivi dio dohotka. Neoporezivi dio dohotka je najveći u Hrvatskoj i iznosi 514 eura, zatim u Albaniji 246

eura, Republici Srpskoj 256 eura, Bosni i Hercegovini 153 eura, a u Srbiji i Sjevernoj Makedoniji 130 eura. Naveo je da se poređenjem podataka zaključuje da su najniži doprinosi u Sjevernoj Makedoniji 27%, Albaniji 27,9%, Crnoj Gori 32,3%, Republici Srpskoj 33%, Hrvatskoj 36,5%, Srbiji 37,8% i Bosni i Hercegovini 41,5%. Ukazao je da, imajući u vidu da ovako izražene stope ne daju jasnu sliku opterećenosti zarada, je za potrebe ovog sastanka napravljena analiza opterećenosti zarada i pokazuje, da bi za isplatu neto zarade od 500 eura, poslodavac po osnovu poreza i doprinosa, državi morao da u Crnoj Gori plati 61,64%, ili u apsolutnom iznosu 308,21 eura, u Srbiji 63,82% ili 319,08 eura u Bosni i Hercegovini 72,49% ili 362,46 eura, u Republici Srpskoj 54,70% ili 273,49 eura u Hrvatskoj 45,63% ili 228,13 eura, u Sjevernoj Makedoniji 48,53% ili 242,63 eura i u Albaniji 58,40% ili 292 eura. Na jedan euro isplaćen zaposlenom, kako je objasnio, državi najviše mora da plati poslodavac u Bosni i Hercegovini 72,5 centi, u Srbiji 63,8 centi, u Crnoj Gori 61,6 centi, slijedi Albanija, gdje poslodavac mora da plati 57,4 centa, u Republici Srpskoj 54,7 centi, Sjevernoj Makedoniji 48,5 centi i najmanje u Hrvatskoj 45,6 centi. Ukoliko se na ovih 61,6 centi koje mora da plati poslodavac, doda prerez na porez na dohodak, doprinos Fondu rada i doprinos Privrednoj komori, onda poslodavac na jedan euro zaposlenom u Crnoj Gori mora da plati 64,4 centa. Kada je primjenjivana veća stopa doprinosa na zdravstvo, prije prvog jula, taj iznos je bio 67,3%, ukazao je. Istakao je da je u analizama korišćen porez na dohodak od 9%, pa je to iznosilo 73,3 centa.

Pozdravljajući do sada preduzete mjere, povećanje minimalne zarade, smanjenjem doprinosa za zdravstvo za 2 procentna poena, te ukidanje kriznog poreza, predsjednik Privredne komore naveo je da očekuje da će opterećenje na neto zarade biti smanjeno za 9%. I dalje visoka opterećenost troškova rada na tržištu rada u Crnoj Gori za posljedicu ima nisku stopu formalne zaposlenosti, visoku nezaposlenost i postojanje sive ekonomije. Mišljenja je da bi smanjenje doprinosa na zarade u mjeri koja ne narušava stabilnost javnih finansija, pozitivno uticalo na formalnu zaposlenost.

Članica nadzornog Odbora unije poslodavaca Crne Gore, Branka Vuksanović, je u svom obraćanju skrenula pažnju na probleme malih preduzeća i visokih troškova koje, kako je ukazala, svaka promjena izaziva kod poslodavaca, bilo da se radi o uvođenju oporezivog dijela ili njegovog ukidanja. Navela je da bi se smanjenjem doprinosa stimulisalo podizanje svijesti poslodavaca koji posluju u neformalnoj ili sivoj zoni. Istakla je da je Analiza koju je napravila za potrebe ovog sastanka, pokazala da Crna Gora kao jedina zemlja u regionu koja nema neoporezivi dio zarade, ima veće ukupne dažbine iako su neke stope formalno niže nego kod susjeda. U Crnoj Gori od ukupnog troška koji izdvaja poslodavac za državu i za zaposlenog odnos je 61% u korist zaposlenog, a 39% u korist države, ali samo do nivoa od 520 eura, a da se nakon tog iznosa obračunava krizni porez i tada je odnos 60% i 40%. U Srbiji je odnos 64-36 kad se radi o malim zaradama, Hrvatska ima 69% za zaposlene, 31% za državu i to bez obzira koliki je njihov dohodak. Ukazala je da ne postoji adekvatan informacioni sistem koji bi obezbijedio olakšavanje poslovanja i regulisanje obaveza poslodavaca a koji se odnose na Centralni registar privrednog suda, Fond za penzijsko invalidsko osiguranje, Poresku upravu, domove zdravlja i sl. Istakla je da bi smanjenje dažbina imalo pozitivne efekte jer bi povećalo zaposlenost i smanjilo sivo tržište rada. Takođe,

bila je mišljenja da smanjenje opterećenja može dovesti do veće „kulture“ plaćanja obaveza i do povećanja budžetskih prihoda.

Predsjednik Odbora, Predrag Sekulić iskazao je mišljenje da je izlaganje predstavnice Unije poslodavaca bilo korisno imajući u vidu da je ukazala na dodatne troškove na račun poslodavaca pored onih koji su javnosti poznati.

Poslanik Branko Radulović, pozdravio je održavanje saslušanja na temu „Razmatranje položaja poslodavaca u svjetlu poreskih opterećenja po osnovu rada“, imajući u vidu da sjednici prisustvuju predstavnici institucija koji u značajnom dijelu određuju budućnost ekonomsko-socijalnog puta Crne Gore. Bio je mišljenja da se Crna Gora nalazi u složenoj ekonomskoj situaciji i da nije spremna da odgovori na izazove globalne ekonomije i naveo da samo kroz snažne reforme i dug vremenski period može biti na nivou razvijenih zemalja Evropske unije. Naveo je da ekonomija neke zemlje, da bi bila stabilna, treba da se zasniva na domaćim resursima, održivom razvoju i socijalnoj politici i istakao da regulativa treba da bude uspostavljena na način na koji bi obezbijedila najveće primitke za budžet države. Ukazao je da država na stručan način treba da upravlja resursima koji bi malim i srednjim preduzećima obezbijedili blagostanje i bio mišljenja da se budžet Crne Gore uglavnom sastoji od od poreza, akciza i taksu. Poslanik Radulović je naveo da treba ići na postepeno smanjenje poreskog opterećenja po osnovu rada, ali da, punim konsenzusom, treba praviti radikalne reforme u oblasti industrije kao i da treba ići u pravcu formiranja Crnogorske razvojne banke kako bi se obezbijedile investicije sa minimalnom kamatnom stopom. Bio je mišljenja da rast BDP-a u Crnoj Gori treba da bude na nivou od 10%, da treba obezbijediti investicije u oblast industrije sa grejs periodom od tri godine a koje će obezbijediti brži povrat uložених sredstava, uvesti progresivno oporezivanje kao i da je potrebno izvršiti racionalizaciju javne uprave.

Poslanik Boris Mugoša je naveo da se razgovara o ozbiljnoj temi koja se odnosi na fiskalno opterećenje po osnovu rada i koja osim doprinosa gdje je često najveći fokus obuhvaćen i porez. Naveo je da kada je riječ o fiskalnom opterećenju rada, treba uzeti u obzir obje kategorije, a imajući u vidu nalaze MMF-a ukazano je da je Crna Gora po fiskalnom opterećenju druga na Zapadnom Balkanu i da visina fiskalnog opterećenja djeluje destimulativno na zaposlenost i investicije. Bio je mišljenja da međunarodne institucije podržavaju progresivno a ne proporcionalno oporezivanje i podsjetio da su se u Crnoj Gori doprinosi smanjivali iz godine u godinu kao i da su od 2007. do 2013. godine za 30% smanjeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, a 50% doprinosi na zdravstveno osiguranje. Takođe, naveo je da i dalje treba ići u proces smanjenja fiskalnog opterećenja jer ako se privredni subjekti ponašaju u skladu sa ispravnim ekonomskim normama i tržišnom logikom, moglo bi doći do povećanja zarada i većih investicija. Imajući u vidu da je došlo do povećanja minimalne zarade u Crnoj Gori, poslanika Mugošu je interesovalo da li je došlo do povećanja prosječne zarade. Iskazao je mišljenje da je potrebno postepeno uvoditi fiskalno rasterećenje i predložio uvođenje progresivnog oporezivanja.

Ukazao je da, prema dostavljenim podacima PKCG, a u dijelu upoređivanja stopa doprinosa sa zemljama regiona, Crna Gora ima oko 32%, a relativno manje stope imaju Sjeverna Makedonija i Albanija. Saglasan je sa stavovima da nijesu potrebne radikalne

izmjene jer se postavlja pitanje da li smanjenje doprinosa od 10-15% može doprinijeti stabilnosti crnogorske ekonomije. Smatra da je dobar redosljed koraka da se ide postepenim smanjenjem poreskog opterećenja i da je istovremeno potrebno smanjenje sive ekonomije, efikasniji rad inspeksijskih službi, kao i sagledavanje rješenja iz drugih sfera zakonodavstva kako bi se u sklopu svih tih mjera nadoknadio i realni gubitak za budžet koji će se desiti usljed eventualnog smanjenja doprinosa. Mišljenja je da treba smanjiti fiskalno opterećenje na način da to smanjenje dovede do povećanja zarada, jer u suprotnom nastaje efekat slabiji od onoga koji se očekuje. Sugerisao je svim učesnicima ovog procesa da se zajedno nađe mjera kompromisa sa smanjenjem fiskalnog opterećenja rada koje se realno može nadoknaditi iz određenih drugih izvora pojačane ekonomske aktivnosti privrednih subjekata. U vezi sa tim, istakao je da se treba načelno dogovoriti koja je to mapa puta i budući koraci smanjenja fiskalnog opterećenja. U dijelu koji se odnosi na porez na dohodak fizičkih lica, poslanik Mugoša, iskazao je mišljenje da Crna Gora ima osnova da pređe sa proporcionalnog na progresivni sistem oporezivanja. Imajući u vidu argumente protiv progresivnog oporezivanja, gdje se najčešće navodi da je neobjektivno i da izaziva veće troškove, istakao je da se nameće pitanje kako je to onda proporcionalno oporezivanje u svijetu izuzetak a nije pravilo. Saopštio je da samo sedam država Evropske unije ima proporcionalno oporezivanje, ali smo jedna država ima 10% stopu poreza na dohodak dok ostale imaju mnogo veću stopu. Takođe, mišljenja je da je suština poreskog oporezivanja u smanjenju poreskog opterećenja na najniže zarade, na način da na zarade ispod 500 eura ide smanjenje poreskog opterećenja. U vezi sa tim, predložio je, kao mogući primjer, da za zarade ispod 500 eura poreska stopa bude 7%, za one od 500 do 700-800 eura poreska stopa bude 9%, a zatim 11% za veće iznose zarada. Naveo je da se mora imati u vidu i da veća zarada nije samo činjenica sposobnosti lica koje ih zarađuju, već i zemlje u kojoj radi odnosno zarađuje. Stoga, mišljenja je da treba ponovo uraditi analizu u cilju sagledavanja da li ići u određenom pravcu, prije svega za zarade ispod iznosa prosječne zarade.

Ocijenio je zabrinjavajućim činjenicu da se zakoni često mijenjaju, na šta je ukazala i UP CG, s obzirom da je jedna od osnovnih pretpostavki biznisa upravo stabilan poreski sistem. Iako se često čuju navodi da investitori u Crnu Goru dolaze zbog niskih poreskih stopa, poslanik Mugoša ukazao je da je investitoru najvažnija vladavina prava i jasan regulatorni okvir tj. da zna koji su to porezi i doprinosi koje treba da obračuna u biznis planu i da se njihove stope neće mijenjati svake godine. U vezi sa tim prezentovao je podatke dobijene od UP CG cijeneći da isti trebaju biti znak opomene, i to da je: Zakon o akcizama od 2001. do 2018. godine mijenjan 15 puta, Zakon o porezu na dobit mijenjan devet puta, Zakon o porezu na dodatu vrijednost izmijenjen 16 puta, Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica izmijenjen 15 puta, dok je izvršeno deset izmjena Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje i 27 izmjena Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Na kraju izlaganja, ukazao je na potrebu koncipiranja poreskog sistema na način da se isti neće radikalno i često mijenjati u narednom periodu, kako bi investitori i oni koji žele da uđu u biznis cikluse mogli donositi investicione odluke na osnovu sigurnih proračuna. Iskazao je očekivanje da će u narednih pola godine ili eventualno, prema riječima ministra finansija, naredne godine, postojati konkretni rezultati na osnovu današnje rasprave.

Poslanik Filip Vuković, iskazao je mišljenje da je poređenje ekonomije Crne Gore sa drugim državama u regionu, a i šire, neumjesno, odnosno da nije moguće vršiti poređenje na primjer sa Poljskom koja ima 50 miliona stanovnika i koja je veliki energetski gigant sa dominantnom tradicijom i iskustvom. Naime, Crna Gora je specifična i po broju stanovnika tj. najskuplja država u regionu ako se posmatra broj ambasadora ili učitelja po broju stanovnika ili ako se uzme bilo koji drugi podatak u odnosu na broj stanovnika. Stoga u vođenju crnogorske ekonomije moraju se racionalano koristiti prirodni resursi, u koje spadaju i ljudi odnosno znanje i iskustvo kojim raspolažemo u određenim oblastima. Podsjetio je na izlaganje ministra finansija u dijelu da je nemoguće imati radikalne poteze u oblasti poreskog opterećenja, i u vezi sa tim ukazao da se takve promjene moraju vršiti postepeno jer istovremeno zavise i od brzine sprovođenja reformi u javnoj upravi, kako na državnom tako i na lokalnom nivou. Ocijenio je da je značajan uslov, koji se mora ispuniti kao bi se stvorio prostor za smanjenje poreskog opterećenja, upravo stavljanje u funkciju svih prirodnih resursa kojima se raspolaže, jer je poznato da investitori dolaze ako ih interesuje tržište, a činjenica je da je Crna Gora izuzetno malo tržište, zbog eksploatacije određenog prirodnog resursa koji se posjeduje a nije valorizovan. U vezi sa tim, kao prirodne resurse Crne Gore istakao je rude odnosno mineralne sirovine, poljoprivredno zemljište, turistički potencijal kao što su more, planine i seoski turizam, energetski izvori poput vode, vjetrova i sunca. Na kraju, ukazao je da nije moguće smanjiti poreze bez alternativnih privrednih aktivnosti.

Poslanica Ana Nikolić, iskazala je zadovoljstvo što se vodi rasprava na ovu temu sa željom da se ista nastavi i u narednom periodu kako bi se došlo do kvalitetnog rješenja u ovoj oblasti. Iskazala je mišljenje da postoji više potencijala za smanjenje u domenu doprinosa nego u oblasti poreza, jer na primjer stopa poreza od 9% na dohodak je među najnižim stopama u Evropi. Ocijenila je veoma značajnim smanjenje doprinosa posebno za socijalno osiguranje i ukazala da će smanjenje biti održivo ukoliko prihodi budu bar na nivou na kojem su sada, a tome će sigurno doprinijeti borba u smanjenju zone sive ekonomije, jer bi se prelaskom neformalnog tržišta rada u formalno dobila šira poreska baza tj. veći broj poreskih obveznika čime se povećava mogućnost za smanjenje doprinosa za socijalno osiguranje. Na kraju izlaganja, istakla je da se zajedničkim dijalogom, kakav se vodi i tokom ove rasprave između izvršne vlasti, parlamenta i zainteresovanih strana, može doći do zajedničkog rješenja u promjenama koje treba da budu inteziteta kakav može da izdrži crnogorska ekonomija.

Članica nadzornog Odbora unije poslodavaca Crne Gore, Branka Vuksanović, istakla je da za razgovore na ovu temu u domenu principa koji se odnose na poreze i doprinose treba imati kvalitetnu ekonomsku analizu, kao i da je učestovala u projektu Ministarstva nauke koji je pokazao da start up preduzeća uopšte ne mogu da uđu u svoj posao zbog poreza i doprinosa i opterećenja koja imaju. Saopštila je da je njen cilj da predstavi šta je to poresko opterećenje troškova rada za poslodavce u domenu principa, a kada se govori o vremenu kada treba nešto uvesti, ukazala je da je to upravo na donosiocima odluka. Istakla je da je u kontekstu brige o poslodavcima dovoljno da se dosljedno primjenjuje ono što već postoji u zakonima i principima koje smo prihvatili. Saopštila je da se u Crnoj Gori radi o poreskom principu samooporezivanja,

odnosno da svi treba da daju prijave o visini obaveza, a jedini slučaj u kojem je to izbjegnuto jesu porezi i doprinosi zaposlenih u smislu predavanja prijave za obaveze za prethodni mjesec u Poreskoj upravi. Tada, svi oni poslodavci, znači i biznismeni, mali privrednici, veliki investitori ukoliko nemaju gotovinu neka budu blokirani. Ako se taj princip dosljedno primjenjuje to znači da se, slično modelu za porez na dodatu vrijednost, do 30-og u tekućem mjesecu za prethodni mjesec predaju prijave za poreze i doprinose zaposlenih. Ukazala je da bi navedeno predstavljalo značajnu promjenu ali ne za državu nego za poslodavce. Potencirala je da se ne može sprovesti - preusmjerimo iz neformalne u formalnu ekonomiju. ako nemamo pomoć nadležnih institucija u dosljednoj primjeni zakona. Iskazala je očekivanje da će se tokom sjednice razgovarati isključivo o poreskom opterećenju poslodavaca a ne o progresivnom oporezivamnju jer se o tim stvarima ne može raspravljati bez ozbiljne ekonomske analize od strane stručnjaka koji se bave finansijama. Istakla je da se Crna Gora ne mora upoređivati sa drugim zemljama, iako je to istraživački metod koji koristi MMF, UNDP i Međunarodna organizacija rada (MOR) sa kojom saraduje UPCG, ali definitivno se mora voditi računa o strukturi koja postoji. Mišljenja je da se trenutno ništa radikalno ne može uraditi osim primijeniti ono što već postoji u sistemu, kao i da promjene treba raditi postepeno.

Poslanik, Raško Konjević, naveo je da, iz analize poreskog opterećenja tržišta rada i uticaja na zapošljavanje iz 2014. godine, koja je urađena na bazi Zaključka Vlade iz aprila 2014. godine, u legislativi nije bilo promijena sem, možda, one koje se odnose na zdravstvo. Bio je mišljenja da ima prostora da Vlada uz Budžet predloži određene korekcije, te da se mora pratiti šta, u ovom segmentu, radi region. Istakao je da bi hrabra politička odluka bila da Vlada uz ovaj Budžet predloži korekcije, i da da neku poruku kako će se doprinosi kretati u narednih četiri godine ili pet godina. Iskazao je mišljenje da je zrelo vrijeme, po svim analizama i onim što se čulo na sjednici, za ove vrste promjena. Naveo je da će investitor prije doći u neku zemlju i prihvatiti da plaća veći porez nego ako mu nije predvidljiv poreski ambijent. Ukazao je, takođe, da je neophodno uraditi ozbiljne analize u ovoj oblasti i da je jedan od uslova za poboljšanje stanja taj da država i njene institucije konačno počnu jednako da primjenjuju zakon prema svima. Podsjetio je da je ova Vlada povećavala PDV i akcize i da je rak rana našeg sistema siva ekonomija, koja se u svakom društvu javlja dominantno iz dva razloga. Jedan je da neko gura poslodavce u sivu ekonomiju ili druga, da država odnosno institucije koje treba da se bore protiv tih pojava, ne daju adekvatne rezultate. Istakao je da nije ključna stvar visina poreza, već da je za svakog ko želi da se bavi biznisom ključan ambijent u kojem ostvaruje svoju djelatnost i predvidljivost sistema u tom sektoru. Ponovio je da parlament i institucije sistema treba da pošalju određenu poruku, kako onima koji uredno izmiruju svoje obaveze, tako i onima koji se ne poštuju zakon.

Predsjednik Privredne Komore Crne Gore, Vlastimir Golubović, naveo je da u okviru poslovnih aktivnosti, ako povećamo zaradu zaposlenima, dobar dio preduzeća neće moći da opstane u poslovanju, i da je strukutra preduzeć takva da je 22 hiljade preduzeća predalo bilanse, da je od njih oko 56% sa jednim zaposlenim, 30,2% sa dva zaposlena, a svega 13% preduzeća sa preko dva zaposlena, odnosno, da je sa preko 5 zaposlenih svega 7% preduzeća, i da tih 7% preduzeća ostvaruje 80% prihoda. Naveo

je da je dobro da je u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu, dobit preduzeća u Crnoj Gori povećana za oko 15, da su ukupni prihodi porasli za oko 10% i da su bruto isplaćeni lični dohoci veći 8%. Ukazao je da se PKCG posebno zalaže za suzbijanje sive ekonomije i nelojalne konkurencije, koji su najveći ograničavajući faktor razvoja privrede. U odnosu na preduzeća koja imaju jednog zaposlenog, iskazao je mišljenje da veliki broj istih, oko 90%, ne može da obavlja aktivnosti sa jednim zaposlenim i da je tu siva ekonomija prisutna u dva pravca od kojih se jedan odnosi na tržište rada i zapošljavanje bez ugovora o radu i u prometu proizvoda i usluga. Takođe, naveo je da veliki problem predstavlja i isplaćivanje dijela zarade van redovnog obračuna. Korisnim i važnim je ocijenio da se sačini određena analiza i dokument koji bi omogućio predvidivost i prognoziranje kretanja ključnih ekonomskih varijabli u srednjem roku.

Ministar finansija, Darko Radunović, na kraju rasprave zahvalio se učesnicima u raspravi i ocijenio da su ovakve rasprave korisne i neophodne i konstatovao da bi jako korisno bilo kada bi se mogle napraviti projekcije za narednih pet godina, ali i ukazao da će se naše računovodstvo tek od 2021. godine voditi po obračunskoj osnovi i da će se tada postojati zakonska obaveza planiranja na tri godine, što bi bio vremeski okvir za izradu projekcija. Takođe, zaključio je da se kroz dijalog mora doći do najboljih rješenja.

Predsjednik Odbora Predrag Sekulić, zaključio je raspravu uz konstataciju da je Odbor i ukupna javnost dobila informacije i odgovore na pitanja koja su bila predmet interesovanja poslanika. Takođe, ukazao je da bi zajednička poruka sa sjednice bila da se svi moramo boriti protiv sive ekonomije, te da su u proceduri parlamenta, određeni predlozi zakona, koji nam u tome mogu pomoći, što predstavlja jedan od koraka ka navedenom cilju. Konstatovao je i da su tokom sjednice poslanici bili u prilici da dobiju određene informacije koje, možda, i nijesu toliko vidljive donosiocima odluka, a sa kojima se poslodavci susrijeću u svom radu, kao i zabrinjavajućim ocijenio informacije o broju preduzeća sa jednim zaposlenim. Predsjednik Odbora najavio je punu uključenost i podršku Odbora aktivnostima koje imaju za cilj unapređenja položaja poslodavaca, zaposlenih i ukupnog privrednog ambijenta.

* * *

Sjednica je završena u 17.00 časova.

* * *

Sastavni dio zapisnika čini audio zapis sa sjednice.

* * *

Broj: 00-63-7/19-

SEKRETAR SEKRETARIJATA ODBORA
Demir Mujević, s.r.

PREDSJEDNIK ODBORA
Predrag Sekulić, s.r.